

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet

Vår ref:
25/00348-2

Saksbehandler:
Hilde Silkoset

Dato:
24. juni 2025

Svar på høring- Endringer i strålevernloven og strålevernforskriften (strengere regulering av solarier)

Barneombudet viser til høringsbrev datert 30. april 2025 om strengere regulering av solarier med referansenummer 25/01486. Vi takker for muligheten til å komme med innspill.

Barneombudets innspill oppsummert:

- Barneombudet støtter forslaget om endring i strålevernloven om å forby reklame for solarium
- Barneombudet støtter å opprette en hjemmel som gir tillatelse til å stanse solarievirksomheter ved brudd på alderskontrollkravet
- Barneombudet støtter forslaget til endring i strålevernforskriften om å innføre en tilsynsavgift og plikt for kommunene til å føre tilsyn med solarievirksomheter
- Barneombudet støtter en innstramming i strålevernforskriften om alderskontroll for bruk av solstudio

Barneombudet er bekymret for at så mange som 20-30 % av ungdom i alderen 16-24 år fortsatt bruker solarium, særlig med tanke på at risikoen for hudkreft øker ved solariebruk og at risikoen er høyest når solariebruken starter i ung alder. Høringsnotatet viser til at det har vært en spesielt høy økning av hudkreft de siste årene, og at Norge er blant de fem landene i verden med høyest forekomst av hudkreft og har nest høyest dødelighet av hudkreftsykdommer.

Det er videre bekymringsfullt at selv om det er 18-års aldersgrense for bruk av solarium i Norge, så får ungdom under 18 år tilgang til solstudioer. At solariebransjen i begrenset grad etterkommer kravene i strålevernforskriften er ikke akseptabelt, særlig siden skaderisikoen er godt kjent og dokumentert. Svak etterlevelse av forskriften strider etter vårt syn også med myndighetenes plikt til å sørge for at barn overlever og får utvikle seg på best mulig måte, jf. FNs barnekonvensjons artikkel 6. Når vi vet at solariumsbruk er forbundet med kreftrisiko på lengre sikt, blir ikke denne retten oppfylt.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Barneombudet støtter reklameforbud

Barneombudet deler direktoratets syn på at en stor del av reklamen for solarier foregår i sosiale medier, via influensere som gjerne har mindreårige følgere. Ungdom er i større grad enn voksne sårbare for markedsføring som ikke er helsefremmende. De fleste ungdommer lever her og nå og tenker lite på fremtidig risiko for å utvikle hudkreft. Ungdom er derimot ofte opptatt av utseende, og kan lett la seg påvirke av udokumenterte påstander om helsefremmende effekter av solarium, formidlet av solbrune, slanke og veltrente influensere som de ser opp til. Da er det lett å la seg friste.

Barneombudet har lenge vært en pådriver for å sikre barn bedre forbrukervern, inkludert beskyttelse mot markedsføring av produkter og ytelser som kan være skadelig for dem. I møte med sterke digitale markedskrefter som det er vanskelig å føre tilsyn med, er det etter vårt syn et riktig tiltak å innføre totalforbud mot reklame for solarium. Vi mener argumentasjonen for et slikt forbud styrkes ved at det ikke er dokumentert noen helsefremmende gevinst ved bruk av solarium, mens det finnes solid dokumentasjon på de helseskadelige effektene.

Tilsyn

Et forbud må følges opp med jevnlig tilsyn og håndhevmingsmuligheter med reell effekt. Høringsnotatet viser til at *«pålegg om retting etterfulgt av tvangsmulkt om forholdet ikke rettes, gir virksomhetene anledning til å drive videre uten alderskontrollsystem i mange uker etter at bruddet er avdekket og medfører også at flere mindreårige får tilgang til å ta solarium.»* En slik praksis er etter vårt syn spekulativ og må unngås.

Vi er enig i at brudd på alderskontrollbestemmelsen må anses som et alvorlig lovbrudd, sett i sammenheng med at risiko for å utvikle hudkreft er størst når solariebruken starter i ung alder. Vi støtter derfor direktoratets forslag om å opprette en hjemmel som gir tilsynsmyndighetene mulighet til å umiddelbart stanse virksomheter som bryter regelverket, i tråd med tiltakene i den nasjonale UV- og hudkreftstrategien.

Vi støtter forslaget om å innføre en tilsynsavgift for å sikre finansiering av tilsyn og at tilsyn blir foretatt. Vi mener, som direktoratet, at det kan medføre en høyere etterlevelse av regelverket og at flere virksomheter har et tilfredsstillende alderskontrollsystem.

Vi merker oss at direktoratet ikke vil foreslå å forskriftsfeste en tilsynsfrekvens med begrunnelse i at kommunene er nærmest til å foreta en hensiktsmessig risikovurdering ut fra lokale forhold. Det vises til at uplanlagte tilsyn må komme i tillegg, noe som anses viktig for å forebygge brudd på regelverket i periodene mellom planlagte tilsyn. Vi er likevel usikre på om kommunene har nok kapasitet til å prioritere å føre jevnlig tilsyn når de står fritt til å velge intervaller på tilsynene, og ber direktoratet vurdere dette.

Innstramming i reglene om alderskontroll

Gjeldende rett for alderskontroll har vist seg å ikke fungere siden ungdom under 18 år fortsatt får tilgang til å ta solarium. Barneombudet støtter derfor å stramme inn regelverket om alderskontroll for å sikre at ungdom under 18 år ikke får tilgang til å ta solarium. Vi tar ikke stilling til hvilken av de to løsningene høringsnotatet beskriver som vil være best egnet for formålet.

Barns rettigheter

Etter vårt syn møter forslagene plikten myndighetene har til å ivareta barnets beste ved alle handlinger og avgjørelser som berører barn. Myndighetene har også plikt til å iverksette tiltak, inkludert lovgiving, for å oppfylle barns rettigheter etter Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen. Vi synes likevel det er vanskelig å se hvordan barnets beste er synliggjort og vektet.

I det videre arbeidet med lovendringsforslagene oppfordrer vi direktoratet til å synliggjøre vurderingene, og vise hvordan hensynet til barnets beste er vektet opp mot andre hensyn, som for eksempel at bransjen mister muligheten for å reklamere for solarier og potensielt taper inntekt. Dette er et viktig rettslig utgangspunkt for forslaget. Det understreker at hensynet til barnets beste må veie særlig tungt i arbeidet med og innføringen av lovendringene, da de angår ungdom direkte.

Etter Barneombudets syn vil forslagene til endringer i strålevernloven bidra til å sikre at ungdom får innfridd retten til overlevelse og god utvikling (jf. barnekonvensjonens artikkel 6), og retten til høyest oppnåelige helsestandard (jf. barnekonvensjonens artikkel 24), ved å gi vern mot forhold som påvirker helsen deres negativt.

Barns medvirkning

Vi oppfordrer direktoratet til å legge til rette for at ungdom får mulighet til å medvirke i det videre arbeidet med lovendringen, og når den skal evalueres. Det vil etter vårt syn bidra til å sikre at formålet med lovendringen fungerer, sett opp mot hva som vil være til det beste for ungdom som gruppe.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Hilde Silkoset
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo